

EMNEBESKRIVELSE

Navn på emnet: Skolemiljø og ledelse - videreutdanning for skoleledere om skolemiljø, mobbing og andre krenkelses. **School environment and leadership**

Undervisningssemester: Høst 2020/vår 2021

Emnekode: VSL 101

Studiepoeng: 15 sp

Fakultet: Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora

Institutt: Læringsmiljøsentret

Emneansvarlig: Professor Unni Vere Midthassel

Introduksjon:

Emnet skal gi skoleledere økt kunnskap og ferdigheter de trenger for å kunne løse konkrete utfordringer med å sikre alle elever trygge og gode skolemiljø, samt forebygge, avdekke og håndtere mobbing og annen krenkende atferd. Dette gjøres ved å legge vekt på deres rolle og oppgaver som skoleledere, gjennom teoretisk fordyping og arbeid med praktiske oppgaver. Emnet består av fire to-dagers samlinger og praktisk arbeid på egen skole mellom samlingene. Samlingene vil være preget av dialogbasert undervisning og samarbeid i grupper. Det vil derfor kreve stor grad av involvering og vilje til å bidra til egen og andres læring.

Emnet baserer seg på rammeverket for rektorutdanningen og de krav og forventninger som stilles til skoleledere. Innhold og arbeidsmåter skal være forskningsbasert og samtidig praksisrettet. Det vil derfor fokus på anvendelse av kunnskap, og det vil det være krav om praktisk arbeid mellom samlingene. I tillegg vil det være et forberedende arbeid før første samling.

Læringsutbytte:

Etter dette kurset skal deltakerne oppnå følgende:

De skal ha kunnskaper om:

- Juridiske og etiske forhold knyttet til mobbing og andre krenkelser
- Forebygging av mobbing og andre krenkelser i skole- og klasse miljø
- Håndtering av mobbing og andre krenkelser
- Forhold som påvirker kollegiets kompetanseutvikling innen mobbing og andre krenkelser
- Forhold som påvirker samarbeid internt og eksternt i mobbesaker
- Forhold som påvirker skolens systematiske arbeid for et trygt og godt skolemiljø
- Skoleleders rolle for skolebasert kompetanseutvikling

De skal ha ferdigheter til å kunne:

- Iverksette relevante tiltak for å sikre at aktivitetsplikten overholdes
- Sette i gang og videreutvikle systematisk arbeid for et trygt og godt skolemiljø
- Samarbeide med interne og eksterne parter i mobbesaker
- Bruke data som analyseverktøy i planlegging og evaluering av tiltak rettet mot mobbing og andre krenkelser
- Lage en strategisk plan for arbeidet med skolemiljøet
- Lede skolebasert kompetanseutvikling for et trygt og inkluderende skolemiljø

De skal ha utviklet en generell kompetanse til å:

- Identifisere og forstå utfordringer i skolemiljøet
- Ha en overordnet og samtidig detaljert forståelse av de kompliserte forholdene som inngår i forebygging og håndtering av mobbing og andre krenkelser
- Se sammenhenger mellom lovverket og det systematiske arbeidet for et godt skolemiljø
- Forstå sin rolle som strategisk leder i utviklingen av ansattes profesjonalitet i arbeidet med skolemiljøet

Innhold:

Emnet har fire hovedtema som behandles på hver sin samling:

1) Leders grunnlag for å definere og beslutte

Dette temaet vil presentere teoretiske perspektiv som er sentrale for forståelser av skolemiljø, mobbing og krenkelser, og lederens rolle som beslutter og iverksetter. Denne rollen ses i forhold til kap.9A i Opplæringsloven. På denne første samlingen vil en særlig vektlegge systematikk knyttet til avdekking og varsling av forhold som bryter med elevs rett til et trygt og godt skolemiljø. Forberedende arbeid til arbeidskravet «Skolebasert utviklingsarbeid» påbegynnes.

2) Leders rolle ved håndtering av mobbing og andre krenkelser

Dette temaet som behandles på den andre samlingen vil fokusere på leders rolle i arbeidet med å stoppe mobbing og de konfliktene som da kan oppstå mellom voksne fordi man har ulike virkelighetsforståelser. Ansatte som krenker og mobber elever vil også bli tatt opp. Vi vil gå videre med det skolebaserte utviklingsarbeidet, blant annet ved å fokusere på bruk av empiri i forbedringsarbeidet.

3) Leders rolle i arbeid med skolemiljø på individ- og systemnivå

Temaet på den tredje samlingen vil ta for seg oppfølging av de involverte etter at en mobbesak er avsluttet. Skoleleder må kunne veilede lærere og legge til rette for konstruktiv oppfølgingsarbeid på individ og systemnivå. Ett aspekt på systemnivå er å legge til rette for at ansatte individuelt og sammen kan lære av en aktuell mobbesak, slik at de er bedre i stand både til å forebygge og å intervensjonere på en god måte. Et annet aspekt på systemnivå er rektors rolle når skole- eller klassemiljø gir grunn til bekymring og mobbing blir en del av et mer komplekst system. Det vil bli jobbet videre med arbeidskravet «Skolebasert utviklingsarbeid»

4) Struktur- og kulturutfordringer i utvikling av trygge og inkluderende skolemiljø

Dette temaet vil være rettet mot leders rolle for utvikling av gode miljø i klasser og på skolen. Strategisk planlegging og ledelse for et konsistent og vedvarende arbeid, blir vektlagt. For eksempel vil en se arbeidet i lys av den nye overordnede læreplanen. En vil også fokusere på elevers medvirkning i arbeidet med skolemiljøet. Leders rolle for å lede ansattes profesjonelle utvikling for trygge og inkluderende skolemiljø, vektlegges på den siste samlingen. Som del av arbeidskravet, vil deltakerne presentere sine lokale utviklingsprosjekter på denne siste samlingen.

Noen tema er tverrgående fordi de er særlig viktige og relevante for alle de andre temaene. Dette gjelder samarbeid med foresatte og juridiske og etiske forhold.

Forkunnskaper: Rektorutdanning eller tilsvarende.

Det forventes at deltakerne er kjent med de fagområdene som står beskrevet i rammeverket for rektorutdanningen

Vurdering:

Vurderingsform	Vekting	Hjelpemiddel
Skriftlig individuell oppgave relatert til det lokale utviklingsprosjektet	100%	Alle

Vurderingskriterier:

Eksamen er individuell og er en fagtekst på 4000 ord (+/- 10%) knyttet til det lokale utviklingsarbeidet på den enkelte skole. Studentene velger selv en relevant problemstilling. Oppgaven gjøres hjemme og med alle hjelpemidler tilgjengelig. Graderte karakterer A-F

Arbeidskrav/Obligatorisk(e) undervisningsaktivitet(er) som må være godkjent:

- a) Obligatorisk deltakelse på samlingene.
- b) Deltakelse i veilederpar mellom samlingene
- c) Gjennomføring av obligatoriske oppgaver gitt i forkant av samlingene
- d) En skriftlig plan for utviklingsarbeid på egen skole 1000 ord (+/-10%),

Obligatoriske arbeidskrav skal være godkjent før en kan gå opp til eksamen. Fravær grunnet sykdom på inntil en av samlingene, kan erstattes med avtalt skriftlig arbeid knyttet til aktuelt tema.

Deltakerne må regne 400-450 t til sammen på samlingene, arbeidskravene og eksamen.

Studentevaluering:

Det vil bli gjennomført evaluering på samlingene og i etterkant. Dette vil være viktig for justering underveis og for revidering av emnet med tanke på videreføring.

Arbeidsformer:

På de fire samlingene vil det være en veksling mellom faglige innlegg, arbeid i grupper og plenumsdiskusjoner. Dette innbefatter arbeid med case og arbeid med utgangspunkt i den enkeltes erfaring og situasjon. Teoretiske presentasjoner vil relateres til deltakernes praktiske arbeid som skoleledere. For best mulig læringsutbytte, vil organisering variere mellom plenum og grupper av ulik størrelse tilpasset mål og aktivitet. Alle deltakere vil ha tilhørighet i en læringsgruppe og denne gruppen har en veileder knyttet til seg. Både på samlingene og mellom disse vil det bli arbeidet med selvstendig oppgaver basert på lokale utfordringer. Deltakerne forventes å veilede hverandre i par mellom samlingene. Samarbeidet mellom samlingene forventes å være digitalt, slik at en unngår reise utenom de fire fastlagte samlingene. Mellom samlingene vil det bli lagt ut arbeidsoppgaver det forventes at deltakerne har gjennomgått før samling. Dette kan være fagstoff i form av korte faglige foredrag, korte oppgaver som skal prøves ut eller små filmsnutter. Emnet baserer seg i høy grad på deltakeraktivitet både i grupper og i plenum.

Obligatorisk pensum:

Bang, H. (2013.) Organisasjonskultur: En begrepsavklaring, *Tidsskrift for norsk Psykologforening*, 50, 326-336. (10s)

Breivik, K, Bru, E., Hancock, C., Idsøe, E.C. & Solberg, M.E. (2017). *Å bli utsatt for mobbing. En kunnskapsoppsummering om konsekvenser og tiltak*. Stavanger: Læringsmiljøsenetret. (100s)

- Brunstad, P.O.(2017). *Beslutningsvegring. Et ledelsesproblem*. Oslo: Gyldendal. (180s)
- Støen, J., Fandrem, H., & Roland, E. (2018). *Stemmer i mobbesaker*. Bergen: Fagbokforlaget (170s)
- Bryk, A.S., Gomez, L.M, Grunow, A. & LeMahieu, P.G. (2015). *Learning to improve*. M: Harvard Education Press, Cambridge. (31s) kompendium.
- Ertesvåg, S.K. (2012). *Leiing av endringsarbeid i skulen*. Oslo: Gyldendal Akademiske (190s)
- Hall, G.E. & Hord, S.M (2015). *Implementing change. Patterns, principles and potholes*. 4th ed. LV: Pearson Education Inc. (56s) Kompendium
- Roland, E. (2014). *Mobbingens psykologi*. 2nd utg. Oslo: Universitetsforlaget. (180s)
- Vaaland, G.S. (2011). God start – utvikling av klassen som sosialt system. Kap. 1. I (U.V. Midthassel, E. Bru, S.K. Ertesvåg og E.Roland (Red). *Tidlig intervensjon og systemrettet arbeid for et godt læringsmiljø*. Oslo: Universitetsforlaget. (14s). Kompendium

Til sammen 741 s

Ca 250s vil bli supplert i form av artikler.

Inntil 25% av obligatorisk pensum (263s) kan byttes ut med annet pensum etter avtale med veileder.